

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania S. S.
od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o prawo do jednorazowego odszkodowania,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 30
listopada 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w
Tarnobrzegu
z dnia 29 września 2022 r., sygn. akt III Ua 17/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[az]

UZASADNIENIE

W ocenie Sądu Okręgowego, bezpodstawny i chybiony był zarzut apelującego naruszenia art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2023 r., poz. 208 ze zm.). Podkreślił, że pierwsze objawy choroby zawodowej pojawiły się u zmarłej A.S. przed październikiem 2013 r., zaznaczając, że w opinii uzupełniającej z dnia 8 września 2021 r. biegły pulmonolog wyraźnie wskazał, że w dokumentacji z Poradni Chorób Płuc w N. z dnia 23 marca 2015 r. opisano kaszel od półtora roku i rozpoznano wówczas zapalenie płuc, a także podkreślił, że z dokumentacji tej można wywnioskować o występowaniu u zmarłej objawów kaszlu i duszności wysiłkowej od 2013 r. Są to jedne z pierwszych objawów w przebiegu alergicznego zapalenia

pęcherzyków płucnych. Bez wątpienia jest to schorzenie, które zostało rozpoznane u zmarłej jako choroba zawodowa w postaci przewlekłej.

Sąd Okręgowy zauważył, że odwołujący się dołączył do odwołania całą dokumentację medyczną z Poradni Chorób Płuc w N., w której znajduje się adnotacja, że zmarła zgłosiła się do lekarza pulmonologa w dniu 23 marca 2015 r., stwierdzając, że od półtora roku ma kaszel, a lekarz rozpoznał zapalenie płuc. Podkreślił, że biegły z zakresu pulmonologii w opinii uzupełniającej z dnia 10 stycznia 2022 r. podniósł, że początkowe objawy choroby alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych mogą być traktowane jako zapalenie płuc bądź jako astma i w ten sposób leczone. Dodał, że w początkowym okresie choroba ta jest trudna do zdiagnozowania.

Powyższe pozwalało Sądowi Okręgowemu wysnuć wniosek, że skoro pierwsze dokumenty dotyczące choroby alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych pochodzą z dnia 23 marca 2015 r. i wskazują na wystąpienie pierwszych objawów 1,5 roku wcześniej, to choroba zawodowa musiała pojawić się u zmarłej już w październiku, a nawet we wrześniu 2013 r.

Organ rentowy w skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Okręgowego zarzucił naruszenie prawa materialnego przez:

1. art. 235² k.p. w związku z poz. 7 pkt 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1836), przez uznanie, że objawy stwierdzonej choroby zawodowej w postaci zewnątrzpochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych w postaci przewlekłej istniały u A.S. już przed październikiem 2013 r., tj. w ciągu 3 lat od zakończenia pracy w narażeniu zawodowym, pomimo że brak jest dokumentacji medycznej z tego okresu;

2. art. 10 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie i uznanie za Sądem Rejonowym w Tarnobrzegu, że brak dokumentacji medycznej sprzed 2015 r. nie wyklucza powstania i rozwoju stwierdzonej choroby zawodowej zewnątrzpochodnego alergicznego zapalenia pęcherzyków płucnych przed tym okresem, jak stwierdził biegły, co doprowadziło do uznania przez Sąd pierwszej i

drugiej instancji, iż A.S. w chwili zachorowania na chorobę zawodową podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników;

3. art. 233 § 1 k.p.c., przez przekroczenie zasady swobodnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, co w konsekwencji doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia Sądu Okręgowego a polegającego na powieleniu za Sądem Rejonowym w Tarnobrzegu ustaleń w sposób zupełnie dowolny, niezgodny ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w szczególności wnioskami zawartymi w treści opinii biegłego sądowego - specjalisty chorób płuc, przez stwierdzenie i uznanie, że „(...) pierwsze objawy choroby zawodowej pojawiły się u zmarłej A.S. przed październikiem 2013 r., ocena ta nie była dowolna”, podczas gdy z analizy treści opinii biegłego sądowego nie wynika w żaden sposób, aby objawy choroby zawodowej powstały w październiku 2013 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że jest ona oczywiście uzasadniona. Podniósł, że zaskarżone orzeczenie wydane zostało z oczywistym i rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego, gdyż Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni art. 10 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 235² k.p. w związku z poz. 7 pkt 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych - prowadzącej do przyjęcia, że pomimo braku dokumentacji medycznej zmarłej A.S. pierwsze objawy choroby zawodowej pojawiły się przed październikiem 2013 r., kiedy zmarła podlegała ubezpieczeniu społecznymi rolników, a tym samym członkom rodziny zmarłego przysługuje jednorazowe odszkodowanie z powodu śmierci wskutek rolniczej choroby zawodowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wskazał na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Przypomnieć też należy, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., a taki przepis powołał (także) skarżący w podstawach kasacyjnych. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., II UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem

Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 513257).

Skarżący zaś nie tylko powołuje w podstawach kasacyjnych zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., ale także pod pozorem naruszenia błędnej wykładni art. 10 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 235² k.p. w związku z poz. 7 pkt 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych kwestionuje ustalenie faktyczne, że choroba zawodowa musiała pojawić się u zmarłej A.S. już w październiku, a nawet we wrześniu 2013 r. Innymi słowy, uzasadnienie materialnoprawnych podstaw kasacyjnych, jak i argumentacja przedstawiona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje na to, że skarżący nie zgadza się z ustaloną datą zachorowania, a jeśli tak, to chodzi o fakty, a nie o prawo, a tym bardziej nie o jego błędną wykładnię.

Należy też zauważyć, że jeśli w argumentacji skarżącego pojawia się wątek błędnych wniosków wyciągniętych przez Sąd drugiej instancji z opinii biegłego pulmonologa („z analizy treści opinii biegłego sądowego nie wynika w żaden sposób, aby objawy choroby zawodowej powstały w październiku 2013 r.”), to adekwatnym przepisem, którego obraży przy takiej argumentacji można by się dopatrzyć, byłby art. 278 § 1 k.p.c. W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że sąd nie może - wbrew opinii biegłych - opierać ustaleń w tym zakresie ani na własnym przekonaniu ani na przekonaniu strony (wyroki Sądu Najwyższego z 14 marca 2007 r., III UK 130/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 113; z 8 maja 2008 r., I UK 356/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 238; z 14 maja 2009 r., II UK 211/08, LEX nr 509035). Jednakże Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.), za wyjątkiem nieważności postępowania, którą bierze pod uwagę z urzędu, co oznacza, że musi ograniczyć się do rozpoznania zarzutów naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego wskazanych w skardze. Tym samym Sąd Najwyższy nie może uwzględniać naruszenia innych przepisów, a zwłaszcza nie

może zastąpić skarżącego w wyborze przepisów, które mogły być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[az]

[ał]